

GEESTELIJK VERZORGER BIJ DE POLITIE

Een interview met Auke van der Leij

Door: Ben de Boer*

Het is een betrekkelijk nieuw fenomeen: geestelijk verzorgers bij de politie. Auke van der Leij werkt als geestelijk verzorger op de Warmoesstraat voor regiopolitie Amsterdam-Amstelland. Een gesprek met TGV over de alledaagse praktijk, de hoogte- en dieptepunten van het vak en de toekomstige ontwikkelingen ervan in Nederland. “Als je de achterkant ziet en weet wat politiemensen meemaken, dan is geestelijke verzorging iets waar zij recht op hebben. Zij vangen de klappen op in onze samenleving”.

Serie: het publieke domein

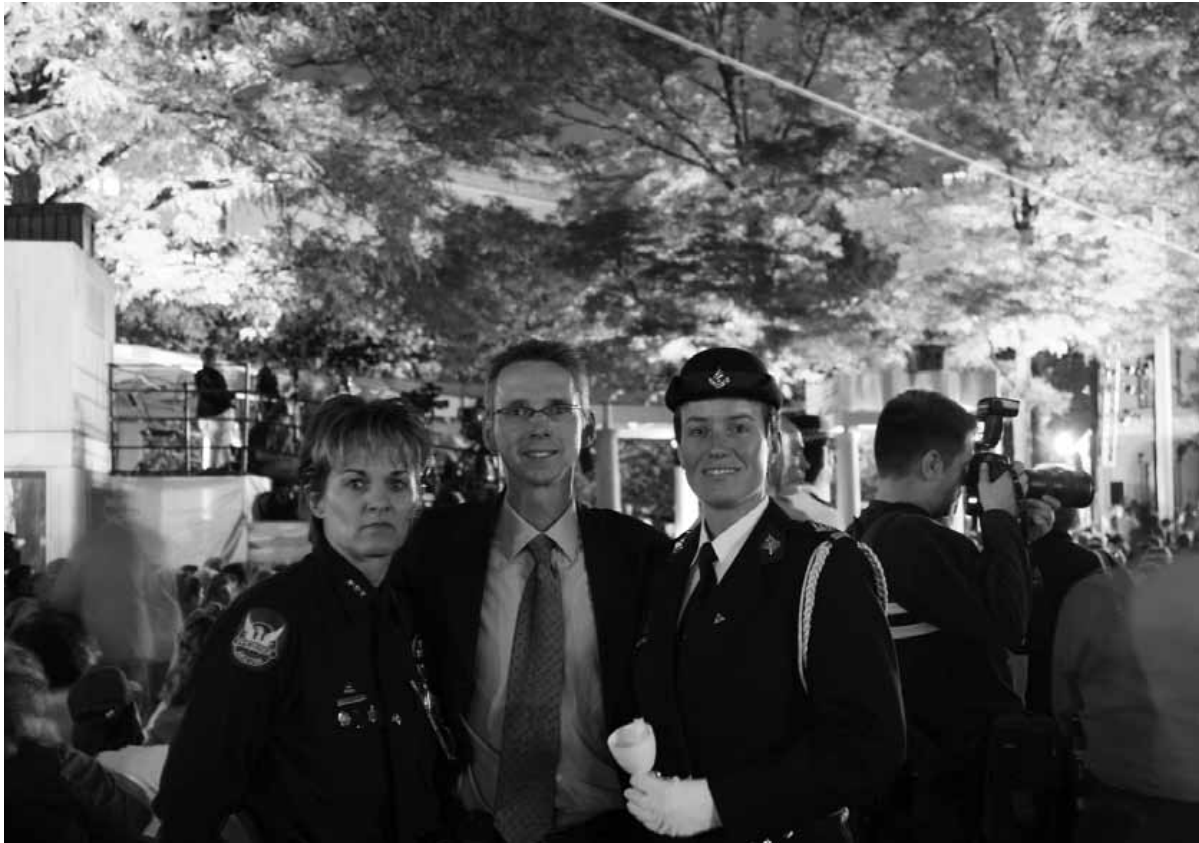
Geestelijk verzorgers in de zorg werken buiten de veilige muren van kerk, moskee of Humanistisch Verbond. Ze luisteren naar een patiënt in bed en naar familie op de ziekenhuisgang, ontmoeten bewoners in hun huiskamers en bezoekers van dagactiviteitencentra. Met artsen, thuiszorgmedewerkers en Raden van Bestuur zoeken ze naar voorbeelden van goede zorg. Zo vragen ze ruimte voor zingeving, levensvragen en ethiek in het publieke domein. Soms gaat dat vanzelf, dan weer loopt dat minder soepel. Er zijn immers geen grote verhalen meer, de traditie is vaak een blok aan het been en hoe vind je taal waarin je elkaar verstaat? TGV gaat in de komende tijd op zoek naar collega's buiten de wereld van de zorg die het gesprek over zingeving, ethiek en levensverhalen gaande houden in de samenleving.

Geestelijk verzorger bij de politie – is dat nieuw?

Ja. Het is een redelijk nieuw werkveld voor geestelijk verzorgers. Zelf werk ik er nu 9 jaar. Voor mijn komst was er niemand officieel aangesteld. Maar er was wel een vrijwilliger in Amsterdam: Nol Smolders, een oud aalmoezenier die van Defensie kwam. Vanaf zijn vijftigste heeft hij zo'n 12 jaar in het korps gewerkt, voor een telefoonvergoeding. Hij struinde dag en nacht door het korps, van aanrijding tot ME-actie. Als pater Augustijn kon hij dat ook. Het was echt zijn leven. Hij heeft op een presentie-manier veel werk verzet en daardoor is er een officiële functie gekomen.

Mijn aanstelling is aan de vrijheid van denken van de korpschef Jelle Kuiper te danken. Hij had geen gelovige achtergrond. “Ik ben niks”, zei hij me. En tegelijkertijd is het door zijn inzet en ook persoonlijke steun dat ik hier zit en nog steeds werk.

De praktijk van Nol lokte een onderzoek uit van Simone de Wit. *Onder je pet praten* heette dat. Het

Auke van der Leij met een Amerikaanse en Amsterdamse collega in Washington DC.

is de eerste stap in Nederland om te onderbouwen hoe geestelijke verzorging specifiek voor de politie eruit zou moeten zien. Er volgde een conferentie. De christelijke politievakbond, ACP, heeft daar werk van gemaakt.

Het specifieke van de politie is toch alles wat politiemensen dagelijks meemaken. Als je een beetje het nieuws volgt, dan kun je zo een paar incidenten opnoemen. De strandrellen van Hoek van Holland en recent de zedenzaak in Amsterdam staan het meest op de voorgrond. Je kunt het niet verzinnen of het gebeurt. Dagelijks gebeuren er incidenten waarbij politiemensen ingrijpende dingen meemaken: levensbedreigende situaties zoals in Hoek van Holland, of ernstig leed dat mensen elkaar aandoen. Dat haalt vaak alleen het plaatselijke nieuws.

Op welke plekken werken geestelijk verzorgers en waarom daar?

Tot nu toe waren er 26 politiekorpsen. Verschillende korpschefs daarvan komen uit Amsterdam en hebben Nol Smolders zien werken. Zij hadden dus geen beleidsnotitie nodig om een besef te hebben van de meerwaarde. En daarom heeft het korps Fryslân een geestelijk verzorger. Voor het korps Zaanstreek Waterland geldt dat ook. Daar is een politiemans fulltimer geworden die deeltijds werkzaam was als voorganger in een parochie. Als eenmaal iemand binnen zo'n korps werkt, wordt het ook een vaste functie. Politiemensen willen proeven, voelen dat iets werkt. Ze zijn erg resultaatgericht. Als zij de zin ervan ervaren, dan heb je ze.

En bij de politie-academie werd Ad van Baal voorzitter van het College van Bestuur. Hij was als

generaal bij Defensie op de hoogte van het werk van geestelijk verzorgers en stelde er daarom zonder te aarzelen eentje aan. Het is opvallend, dat tegenargumenten dan niet doorslaggevend zijn. Argumenten als dat het niet nodig zou zijn; er geen behoefte is; in tijd van bezuinigingen geen geld is; er al maatschappelijk werk, psychologische en andere personeelondersteuning beschikbaar is.

Hoe ziet een gemiddelde werkdag eruit?

Ik fiets naar de Warmoesstraat, hét beruchte politiebureau van Amsterdam, dat inmiddels een kantoorpand is. Als ik vandaag beschrijf, heb ik een kort overleg met bedrijfsmaatschappelijk werkers en de rest van het zorgteam over lopende zaken.

Ik heb een stagiaire humanistisch geestelijk verzorger, Lenore. Zij spreekt haar eerste cliënt. We bespreken haar aanpak voor haar gesprek kort door. Stages zijn verfrissend. Er zijn inmiddels vier geweest. Het heft mijn eenzijdigheid wat op en het corrigeert mijn routine. Ik vind het leuk om over de praktijk te vertellen. De Universiteit voor Humanistiek levert trouwens goede stagiaires.

Ik spreek zelf ook cliënten. Er is een centraal telefoonnummer waar leidinggevenden werknemers kunnen aanmelden. Dat centrale punt verdeelt de aanmeldingen al naar gelang de vraag over bedrijfsmaatschappelijk werkers, trainers, fysiotherapeut, loopbaanadviseurs, psycholoog en de geestelijk verzorger.

Vandaag is ook een presentatie gepland over het bedrijfsopvangteam. Hoe dien je zo'n BOT op te zetten? De richtlijn daarvoor is opgesteld door het kenniscentrum *Impact*. Het centrum is gespecialiseerd in de nazorg na rampen. De richtlijn is speciaal geschreven voor de opvang van brandweer, ambulance en politie. Ons BOT komt regelmatig in actie, gemiddeld een keer per week. Het zijn in totaal 26 politiemensen die deze collegiale ondersteuning bieden.

En ik spar nog met één van onze vaste twee psychologen. Zal ik deze cliënt verwijzen of kan ik zelf op de angstklacht ingaan en hoe?

Met welke vragen word je geconfronteerd?

De belangrijkste vragen betreffen verlies. Politie-mensen hebben zelf iemand verloren en komen dat op een of andere manier tegen in hun werk. Ze merken dat ze het niet los kunnen laten. Soms is het een verdriet dat ze niet kennen en ze stellen zich de vraag of het normaal is hoe ze reageren. Een politiemans zoon is verloren bij een verkeersongeluk. Het is een tijd geleden en hij kan zijn werk redelijk aan, tot hij in de noodhulp naar eenzelfde aanrijding gestuurd wordt. Door die ervaring vraagt hij zich af of hij wel op die werkplek moet blijven. Er zijn genoeg andere werkplekken in het korps waar je niet meer betrokken wordt bij verkeersongelukken.

Een agent is in zijn vrije tijd belaagd door vijf mannen, maar hij weigerde zijn telefoon af te geven. Angstige momenten heeft hij beleefd. Zijn directe collega's zeggen dat hij sindsdien niet lekker in zijn vel zit, maar zelf vindt hij het wel meevallen. Hij is meer bezig met het overlijden van zijn opa. Wat te doen?

Een leidinggevende, een inspecteur, krijgt van zijn chef te horen dat hij te strak leiding geeft aan zijn team. Hij is te star en te directief. Sommige teamleden kunnen daar niet tegen. Hij weet dat hij dat doet. Maar hij vraagt zich af of dat wel iets is wat hij moet aanpassen. Ik begeleid hem met een zelfonderzoek. Het is een methode die in Nijmegen is ontwikkeld door Hubert Hermans en heet officieel de zelfkonfrontatiemethode. Het mooie ervan is dat het levensverhaal van de persoon aan bod komt. De persoon inventariseert belangrijke gebeurtenissen uit zijn leven en onderzoekt welke gevoelens hij daarbij heeft. Deze leidinggevende kan door dit instrument zelf onderzoeken waarom hij zo strak reageert.

Andere vragen gaan regelmatig over goed en fout. Het komt er op neer dat men zich afvraagt: “Heb ik er goed aan gedaan?” Politie mensen hebben de drijfveer anderen te helpen. Die drijfveer voert de boventoon, boven boeven vangen of optreden. En soms ben je maar half in staat iets te doen. Het blijft dan knagen, met name als het om schrijnende situaties gaat.

Wie doen er een beroep op je?

In alle leeftijden doen mensen een beroep op me, vrouwen en mannen. Ik denk wel dat er tussen de 35 en 50 jaar een piek is van mensen die me spreken. Diversiteit is een van mijn kerntaken, zowel wat betreft beleid als personeelsondersteuning. Ik heb van begin af aan meegedraaid met de interne netwerken van het korps, waaronder het Marokkaanse netwerk en het homonetwerk. Hoe diverser ons korps, hoe beter het politiewerk uitgevoerd wordt. We kunnen dan beter in contact komen en blijven met de verschillende bevolkingsgroepen.

Op welke manier ben je gepositioneerd?

Ik maak deel uit van het bureau Preventie & Zorg, dat weer valt onder de Dienst Personeel en Arbeidsvoorwaarden. Op dit moment is er een zorgketen, dat alles doet aan de mentale en fysieke gezondheid van medewerkers. De keten gaat van sportinstructeurs die aanhoudingsvaardigheden en invallen trainen, tot psychologische hulpverlening. Buiten deze keten verwijzen we naar het AMC voor PTSS, naar externe behandeling voor rugklachten en dergelijke.

Draag je een uniform?

Ik heb één keer een uniform aangehad. Bij de begrafenis van prins Claus maakte ik deel uit van de erewacht langs de route. Om te voorkomen dat ik door andere politie mensen uit het land uit het beveiligde gebied zou worden gesommeerd, droeg ik een uniform. Mijn eerste leidinggevende vroeg op mijn eerste werkdag wel of ik een stropdas wilde dragen. Hij hield zelf van nette pakken en

vond dat ik er representatief uit diende te zien. Een colbert was niet genoeg.

Wat was een hoogtepunt in je loopbaan tot nu toe?

In 2008 ben ik als ondersteuner van het homonetwerk ‘Roze in Blauw’ naar Washington DC geweest. Er was een conferentie van homoseksuele politie mensen uit alle delen van de Verenigde Staten. Het thema was “policing of communities”. In Washington heeft de politie van de stad een speciale afdeling die contact onderhoudt met de homoseksuele bevolking. Deze *Gay and Lesbian Liaison Unit* had prijzen gewonnen voor de beste innovatie in overheidsbeleid.

De conferentie was gepland in de Police Memorial Week. Alle politie mensen die in hun werk omkomen, worden in de Verenigde Staten op een monument in Washington herdacht, een lange muur met de namen. Om de dag komt er een politie-agent om het leven. Uit de hele VS komen vele korpsen, collega’s en nabestaanden naar Washington. Er zijn allerlei conferenties van verenigingen zoals van nabestaanden, er zijn sponsorfietstochten, een competitie in parade-eenheden. Met name de officiële herdenking, een avondwake met kaarsen en het noemen van de overledenen, is indrukwekkend. Allerelei korpsen met de meest uiteenlopende uniformen waren vertegenwoordigd. Een hoogtepunt van een heel andere orde was dat ik in 2009 genomineerd was als ‘diender van het jaar’. Een compleet circus, zoals dat bij de politie gaat, maar vooral de erkenning voor het vak was aan alle kanten merkbaar.

Wat was er zwaar?

Wat het korps de afgelopen jaren het meest bezig heeft gehouden is het schietincident waar hoofd-agent Gabrielle Cevat om het leven is gekomen. Op 10 juli 2008 is zij overleden. De politie is een grote familie. Mensen kennen elkaar en hebben regelmatig met elkaar samen gewerkt, door het hele korps. Haar vrienden en vriendinnen in het

korps die met haar de opleiding hadden gehaald, zijn over het korps uitgezwermd. Haar partner is politieman. Iedereen leeft mee met elkaar. Het is een harde werkelijkheid. Haar naam heeft een plek gekregen op ons monument van glas op het hoofdbureau. En in de *Tuin van Bezinning* in Warnsveld, de tuin waarin Politie Nederland haar mensen herdenkt. Er leeft het besef dat haar partner, ouders en broers haar elke dag missen.

Hoe zien de ontwikkelingen er voor jullie als geestelijk verzorgers uit?

In de CAO die in 2007 afliep, stond een afspraak tussen vakbonden en werkgevers. "Ieder korps draagt zorg voor een professionele voorziening in de geestelijke verzorging." Er is eigenlijk sindsdien niet veel ondernomen in de korpsen. De christelijke politievakbond, ACP, nam het initiatief om de stand van zaken te onderzoeken. Inmiddels ligt er

een rapport dat inderdaad meldt dat er weinig van de afspraak is terecht gekomen.

Tegelijkertijd zijn er volop kansen op dit moment. De landelijke politie is zo'n kans. Het beleid om politiemensen fit en gezond te houden is er één. Zorgen om de gevolgen van geweld tegen de politie een andere. En daarnaast wordt er steeds meer aandacht besteed aan de mentale weerbaarheid van politiemensen. In die ontwikkeling is zingeving een onmisbaar onderwerp. Geestelijke verzorging is dan een aspect van training van mentale weerbaarheid. Als je de achterkant ziet en weet wat politiemensen meemaken, is dat iets waar zij recht op hebben. Zij vangen de klappen op in onze samenleving.

** Ben de Boer is geestelijk verzorger bij Arkin (GGz en verslavingszorg Amsterdam) en hoofdredacteur van TGV*